

בס"ד, כח בתמוז התשע"ה

15 ביולי 2015

תיק מס' 73145, ירושלים

פסק דין סופי - ספר תורה שנתרם לבית כנסת וניזוק

לבין
עמותת בית כנסת

בעניין שבין
תורם ספר תורה

א. רקע – ופסק הדין החלקי

נשוא התביעה הוא ספר תורה שהיה בארון הקודש בבית כנסת, למעלה מיובל שנים. ספר זה הגיע מארה"ב בשנת תש"כ לערך, נשלח משם על ידי בן דודו של התובע, להוריו של התובע. בטעות, ספר התורה נמכר לסוחר ספרי תורה. לאחר מכן, ביוזמת הנתבעים, הוחזר ספר תורה מן הגולה, בעלות של כ-10,000 ₪, על מנת להשיב את ספר התורה שנמכר.

התובע טען שאין זה ספר התורה שלו. הנתבעים טענו באמצעות ב"כ, שבשל מכלול שיקולים, הם פטורים מכל תשלום.

התקיימו בפני בית הדין שני דיונים. לאחר מכן, בתאריך י' בטבת תשע"ה, 1 בינואר 2015 ניתן על ידי בית הדין, פסק דין עקרוני ומנומק. החלטות פסק הדין היו:

1. ספר התורה שייך לתובע והוא בעליו, ועל הנתבעים להחזיר לו את הספר.
2. ספר התורה שהגיע מחו"ל ע"י הנתבעים הוא ספר התורה שנמכר, ושהיה בבעלות התובע, אלא שנגרם לו נזק, ונלקחו ממנו יריעות.
3. על הנתבעים לתקן את הנזק שנגרם לספר התורה.
4. כיון שככל הנראה מצבו של ספר התורה הנוכחי הוא כזה שעלות תיקונו גבוה מערכו, על הנתבעת לפצות את התובע פיצוי כספי ואין לה חובה לתקנו. יש לשום את שווי ספר התורה הנוכחי, ולהעריך את השווי של ספר התורה הקודם, את ההפרש במחיר יהיה על הנתבעים לשלם.
5. דרך השומא של הספר המקורי תהיה על פי היריעות שבתחילת הספר וסופו, שכן ההערכה היא שאלו הן היריעות המקוריות. לאחר מכן יש להעריך את שווי הספר כפי שהוא לפנינו, ולחשב את ההפרש.
6. אין מקום לפיצוי על עגמת נפש והשלמת ערך מוסף רגשי שנגרם בעקבות הנזק.

המעוניין לעמוד על טעמי הפסקי יעיין בגוף פסק הדין.

ב. חוות דעת המומחה

כמומחה נקבע הרב ק' ממכון לסת"ס.

הרב ק' בדק את ספר התורה בנוכחות הצדדים ובנוכחות אחד הדיינים, והגיש את הדו"ח שלו בשני שלבים.

בשלב הראשון קבע הרב ק' שהספר בנוי משילוב של יריעות מארבעה סוגים שונים. בנוסף, הוא קבע שיש בעיות בצורת האותיות שלא נראה על פניו שתוקן על ידי מישהו שהקפיד להביאו לכדי כשרות סבירה.

בחוו"ד משלימה, קבע הרב ק', שמחיר הספר כפי שהוא עומד על 7,500-9,000 ₪. מחיר הספר אילו כל היריעות היו דומות ליריעות שבספר במדבר פרשת פנחס, עומד על 9,000-12,000 ₪.

לגבי עלות תיקון קבע הרב ק': "עלות תיקון 25,000-28,000 - ללא אחריות אם יהיו פיצוצים בעתיד".

ג. האם לפנינו הספר המקורי, והאם יש לשאלה זו השלכה למעשה.

בעל פה, במהלך הבדיקה הרב ק' טען שאין זה נראה שזהו הספר המקורי של התובעים. התובעים התייחסו לעניין זה גם בכתב, וצינו שבבדיקה נמצאו סימנים נוספים שמורים שאין זה הספר המקורי. אומנם, התבוננות בדברים שנכתבו בכתב מלמדת שקביעות שבדו"ח הכתוב, אינן שוללות את הערכת בית הדין שלפחות חלק מן היריעות מקורן בספר המקורי.

העובדה שמדובר בכתבים שונים, היתה ידועה לבית הדין לפני הבדיקה, ובית הדין ייחס רק חלק מן היריעות לספר המקורי. כמו כן, אין לראות בכך שיש אותיות גרועות ביותר הוכחה שאין בספר יריעות מתוך הספר המקורי, למרות שלפני שנים תוקן על ידי סופר יר"ש. שכן – בית הדין העריך שמן הספר המקורי נותרו היריעות שבספר במדבר, אך לא הסוגים האחרים של היריעות. זאת ועוד, הסופר שתיקן את הספר היה בבית הדין והעיד, ואף הוא לא שלל שחלק מן היריעות – יריעות ספר במדבר - עברו תחת ידו והוא שתקן. לפיכך, אנו לא רואים בדו"ח המומחה הוכחה כלשהי הנוגדת את הערכת בית הדין.

זאת ועוד, אף אם היינו חוזרים מהנחתנו שספר זה מבוסס על יריעות מן הספר המקורי הדבר לא היה משפיע באופן משמעותי על ההכרעה הסופית.

ההכרעה הסופית היא שלתובע מגיע פיצוי בעלות של ספר תורה ישן ושאינו כשיר לקריאה, כפי מצב ספר התורה בשעה שנמכר לסוחר. כך יש להעריך את מצבו של הספר, שהרי אין חולק שהספר הוצא ממחזור הקריאה לאור העובדה שלדעת רב בית הכנסת כמות התקלות והליקויים היה כזה שלא אפשר המשך קריאה בו.

חוו"ד הרב ק', נותנת סדרי גודל על שווים של ספרים ישנים שאפשרות הקריאה בהם בעייתית מבחינה הלכתית – אשר זהו המצב בו היה ספר התורה שתרמו התובעים.

על פי חוו"ד הרב ק', אנו יודעים שספר תורה כזה, שווה לכל היותר 12,000 ₪, כך העריך בהערכה מקסימאלית הרב ק' את ספר התורה על פי היריעות האיכותיות יותר שבו, יריעות ספר במדבר.

על פי ההלכה, זכותו של חייב לשלם את חובו גם ב"שווה כסף", דהיינו במטלטלין שערכם שווה לסכום החיוב (שו"ע חו"מ סימן תיט סעיף א). על כן, בנדון דידן, רשאים הנתבעים לשלם את חובם בהשבת ספר התורה לפי ערכו בשוק, גם אם אין זה ספר התורה המקורי. אומנם, אילו שוכנע בית הדין שאין מדובר כלל בספר שמקורו בספר המקורי, יתכן שבית הדין לא היה מאשר זאת למרות עיקר הדין, אך שורת הדין מאפשרת תשלום בדרך זו. לפיכך, משלא הוכח שאין זה הספר, מעמיד בית הדין את הפסק על שורת הדין.

לסיכום, בית הדין קובע שהתובעים יוכלו להחזיר את הספר כחלק מפסק הדין, בין אם מדובר בספר המקורי ובין אם לא מדובר בספר המקורי.

ד. הסכום לתשלום

ראשית נאמר, שלאור עלות התיקון הגבוהה, והעובדה שלא ניתן לתת אחריות על תיקון הספר, אין הצדקה מוסרית וכלכלית לתיקון הספר שלפנינו.

על פי חוו"ד משרעת המחירים של הספר שלפנינו היא בין 7,500 ₪ ל-9,000 ₪. משרעת המחירים של הספר על פי היריעות האיכותיות באופן יחסי (ספר במדבר), בין 9,000 ₪ ל-12,000 ₪.

דהיינו, הפער עומד על סכום שבין 1500 לכ-3,000 ₪.

מבין הסכומים הללו מסתבר לנו לחייב בהכרעת דין מעין פשרה את הסכום הגבוה, מכמה נימוקים וטעמים. בפשרה זו הובאו בחשבון הסחירות הנמוכה של ספר תורה מאיכות כזו, וכן עוגמת הנפש שיש מקבלת ספר באיכות ירודה ביחס למקור.

בית הדין מודע לכך שהנתבעים טרחו וכבר הוציאו הוצאות להשבת הספר ולתיקון העוול שנעשה למשפחת התובעים. עם כל זה אינם פטורים מהשלמת התיקון.

מאידך, מאמצים אלה מלמדים על נכונות מצידם לפייס את המשפחה מתוך הבנה שנעשתה כאן טעות. ראוי שמשפחת התובעים תבין ותקבל את רצונם זה לפיוס.

ה. החלטה

1. הנתבעים ישיבו לתובע את ספר התורה הנדון, ובנוסף ישלמו לו 3,000 ₪ תוך 30 יום.

2. פסק הדין ניתן ביום כח בתמוז התשע"ה, 15 ביולי 2015

בזאת באנו על החתום

הרב עקיבא כהנא

הרב עבדיה אחיטוב, אב"ד

הרב סיני לוי